

STANOWISKO FUNDACJI GREEN REV INSTITUTE W PRZEDMIOCIE KRAJOWEGO PLANU STRATEGICZNEGO W RAMACH WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ UNII EUROPEJSKIEJ

Jako Fundacja Green REV Institute, w nawiązaniu do możliwości zgłaszania uwag i opinii dotyczących Krajowego Planu Strategicznego w ramach Wspólnej Polityki Rolnej UE oraz w odpowiedzi na wezwanie Europejskiego Komisarza ds. Rolnictwa i Rozwoju Wsi, **niniejszym prezentujemy stanowisko Fundacji dotyczące Projektu Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027 (wersja 4.0.).**

Dla prezentacji i zrozumienia naszego stanowiska konieczne przede wszystkim jest zwrócenie uwagi na motywy zawarte w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 roku¹. W motywie 1 przedmiotowego rozporządzenia wskazano bowiem, że komunikat Komisji z dnia 29 listopada 2017 roku zatytułowany "*Przyszłość rolnictwa i produkcji żywności*" określa wyzwania, cele i kierunki przyszłej Wspólnej Polityki Rolnej (dalej również jako WPR) po 2020 roku. Cele te obejmują wyraźniejsze ukierunkowanie WPR na rezultaty i na rynek, przyspieszenie modernizacji i pogłębienie zrównoważoności - w tym pod względem gospodarczym, społecznym oraz w zakresie środowiska i klimatu - obszarów rolnych, leśnych i wiejskich, oraz pomoc w zmniejszeniu związanych z prawodawstwem Unii obciążeń administracyjnych dla beneficjentów. W motywie 8 wskazano natomiast, że należy pozwolić państwom członkowskim na elastyczność w określaniu niektórych definicji i warunków w swoich planach strategicznych WPR. **Podkreślamy, że stanowi to możliwość dostosowania Krajowego Planu Strategicznego do specyfiki sytuacji panującej w Polsce** (w tym struktury gospodarczej w produkcji żywności).

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 roku ustanawiające przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013.

W komunikacie Komisji z 29 listopada 2017 roku podkreślono również, że WPR powinna odegrać przewodnią rolę w przechodzeniu na bardziej zrównoważone rolnictwo. **Każdy Krajowy Plan Strategiczny dla WPR musi przy tym wspierać ramy polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030, zgodnie z którymi sektor rolnictwa ma wnieść swój wkład w osiągnięcie ogólnogospodarczego celu ograniczenia emisji o 40 % do roku 2030 oraz w realizację strategii UE w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu.** Unijne rolnictwo musi zwiększyć swój wkład w osiąganie celów środowiskowych UE. Dlatego wskazano przy tym, że WPR powinna zwiększyć swoją europejską wartość dodaną poprzez odzwierciedlenie większych ambicji w dziedzinie ochrony środowiska i klimatu i wyjść naprzeciw trosce obywateli o zrównoważoną produkcję rolną. Podniesiono także, że zmodernizowana WPR powinna zwiększyć swoją europejską wartość dodaną poprzez odzwierciedlenie większych ambicji w dziedzinie ochrony środowiska i klimatu i wyjść naprzeciw trosce obywateli o zrównoważoną produkcję rolną.

Zgodzić należy się z argumentacją podnoszoną przez podmioty działające w imieniu UE, które jednogłośnie wskazują, że istnieje wyraźna potrzeba pobudzenia inwestycji w restrukturyzację gospodarstw, modernizację, innowacje, dywersyfikację, absorpcję nowych technologii oraz rozwiązań opartych na technologii cyfrowej, takich jak rolnictwo precyzyjne i wykorzystanie dużych zbiorów danych, a także w czystą energię, tak aby uzyskać w indywidualnych gospodarstwach poprawę w zakresie zrównoważonego rozwoju, konkurencyjności i odporności, w tym w kontekście negatywnych skutków zmiany klimatu. **Gdy jednak zagłębimy się w szczegóły dotyczące projektowanego wsparcia, proponowanych rozwiązań i planowanych działań w Polsce, staje się jasne, że cele dotyczące zrównoważonego rozwoju – choć przedstawione w dokumencie w sposób bardzo podniosły – są w takim kształcie w istocie niemożliwe do realizacji.**

Przyszła WPR musi być bowiem jednym z sektorów, w którym polityka odpowiada na oczekiwania społeczne odnośnie do zrównoważonej produkcji żywności, zwłaszcza jeśli chodzi o normy w zakresie bezpieczeństwa i jakości żywności, normy środowiskowe

i normy dotyczące dobrostanu zwierząt. Projekt Krajowego Planu Strategicznego w ramach Wspólnej Polityki Rolnej UE, jak również polska polityka w zakresie rolnictwa w ogólności – aby być skutecznym i wpływać realnie na proces zrównoważonej produkcji żywności – **musi uwzględniać takie Strategie jak Farm to Fork oraz proces zamykania ferm przemysłowych, jako inicjatyw wpływających na środowisko jednoznacznie negatywnie.**

Zgodnie z projektem Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027 w Polsce łącznie identyfikowanych jest około 1,4 milionów gospodarstw rolnych. Głównymi sektorami zaś są sektory: **mleczarski**, **zbóż**, **trzody chlewnej**, **drobiu** i ogrodnictwa. Sami autorzy dokumentu trafnie identyfikują problemy środowiskowe, które występują w związku z produkcją przemysłową w rolnictwie – wskazują na niedobory wody czy zanieczyszczenia wód powierzchniowych. Jednym z głównych celów wskazanych w Planie Strategicznym jest rozwój produkcji rolnej metodami przyjaznymi dla środowiska naturalnego, zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego i dostępu do wysokiej jakości i przystępnej cenowo żywności. **Autorzy nie proponują jednak żadnych realnych czy trafnych rozwiązań dla zidentyfikowanych problemów.**

Istotne przy tym jest również to, że cele wskazane w dokumencie wzajemnie się wykluczają – **innym wskazanym celem jest przeciwdziałanie spadkowi opłacalności produkcji rolnej w gospodarstwach utrzymujących zwierzęta w szczególności na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, w celu zmniejszenia presji na środowisko poprzez bardziej równomierne rozłożenie terytorialne produkcji zwierzęcej.** Sami autorzy strategii zmniejszanie się ilości gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie postrzegają jako problem, a nie jako zaletę – jako problem podają postępującą koncentrację i intensyfikację produkcji zwierzęcej w dużych ośrodkach gospodarskich. **Jest to podejście oczywiście błędne.**

Powyższe prowadzi do konstatacji, że polski Plan Strategiczny dla WPR na lata 2023-2027 jest dokumentem wewnętrznie sprzecznym i pozbawionym konsekwencji w jego projektowaniu. Nie uwzględnia on w żadnym stopniu Strategii Farm to Fork (jej jednorazowe wymienienie w prawie 800-stronicowym dokumencie nie można uznać za spełnienie standardów w niej

przewidywanych, jak również na uznanie, że mamy do czynienia z racjonalnym planowaniem). Stanowi ona bowiem serce Europejskiego Zielonego Ładu, którego celem jest uczynienie systemów żywności sprawiedliwymi, zdrowymi i przyjaznymi dla środowiska. **W Strategii Farm to Fork wskazano, że niezbędne jest przeprojektowanie naszych systemów żywnościowych, które obecnie odpowiadają za prawie jedną trzecią globalnych emisji gazów cieplarnianych, zużywają duże ilości zasobów naturalnych, powodują utratę różnorodności biologicznej i wywierają negatywny wpływ na zdrowie.**

Celami UE (a więc i Polski jako jej części) są zmniejszenie śladu środowiskowego i klimatycznego systemu żywnościowego UE oraz wzmocnienie jego elastyczności, zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego w obliczu zmian klimatycznych i utraty różnorodności biologicznej oraz przewodzenie globalnej transformacji w kierunku konkurencyjnego zrównoważonego rozwoju żywnościowego „od pola do stołu”. Rolnictwo jest bowiem odpowiedzialne za 10,3% emisji gazów cieplarnianych w UE, **z czego 70% z nich pochodzi z sektora zwierzęcego, a więc i z ferm przemysłowych**². Co więcej, **68% powierzchni gleb rolnych jest używanych na cele produkcji zwierzęcej**³.

Nie dość, że produkcja zwierzęca (w szczególności fermy przemysłowe) wywiera niebagatelny wpływ na środowisko, to ma również zidentyfikowane (i potwierdzone naukowo) negatywne efekty dla zdrowia i życia ludzi. Obecne w produktach spożywczych substancje, które przedostały się do żywności w wyniku zastosowania substancji (antybiotykowe stymulatory wzrostu czy „*hormony tuczące*”), których celem jest wyłącznie przyspieszenie wzrostu hodowanych zwierząt. Pozostałości te zwiększają ryzyko reakcji alergicznych, występowania chorób grzybiczych oraz – co szczególnie niepokojące – powstawania i narastania oporności

² EEA (2019): Annual European Union greenhouse gas inventory 1990-2017 and Inventory report, 2019.

³ 39,1 mln hektarów pól zbóż i roślin oleistych oraz 70,7 mln hektarów użytków zielonych na łącznie 161 mln ha użytków rolnych (dane za Eurostat, 2019).

drobnoustrojów na te antybiotyki. Spożywanie produktów zawierających pozostałości substancji hormonalnych prowadzi do zaburzeń gospodarki hormonalnej człowieka⁴

Metody wskazane w Planie Strategicznym dla WPR na lata 2023-2027 w Polsce nie spełniają tych standardów, jak również nie przewidują żadnych realnych działań mogących wspierać zrównoważony rozwój czy strategii na poziomie unijnym. Konieczna jest zatem gruntowna zmiana prowadzenia polityki rolnej w Polsce, w szczególności poprzez zmianę Planu Strategicznego w taki sposób, aby uwzględniał on postulaty i treść strategii Farm to Fork, jak również projektował on rozwiązania na rzecz odchodzenia od produkcji zwierzęcej. Zdajemy sobie sprawę, że w gospodarstwach rolnych w Polsce zatrudnionych jest wiele osób, a praca w tych miejscach stanowi często jedyne źródło utrzymania. Odejście od produkcji zwierzęcej pociągnie za sobą likwidację tych miejsc pracy, a niedopuszczalne byłoby pozostawienie takich osób bez środków do życia. **Zmiana strategii produkcji żywności i likwidacja ferm przemysłowych jest jednak absolutną koniecznością – gospodarka oparta na wyzysku innego życia oraz degradacji środowiska naturalnego jest bowiem zębna w skutkach. Dlatego konieczne jest planowanie i wdrażanie stosownych działań już teraz.**

⁴ M. Balcerkiewicz, Z. Bartz, *Pozostałości substancji aktywnych w produktach spożywczych pochodzenia zwierzęcego*, *Farmacja Współczesna* 2016; 9: 136-142.

Stanowisko zostało podpisane przez:

1. Green REV Institute
2. Fundacja Klub Myśli Ekologicznej
3. Fundacja Ne_Ni
4. Fundacja Prawnej Ochrony Zwierząt Lex Nova
5. Fundacja Szkatułka
6. Polska Dla Zwierząt
7. Rodzice dla Klimatu
8. Roślinna Strona
9. Społeczna Straż Ochrony Zieleni Szczecina
10. Stowarzyszenia Mężczyźni Przeciw Przemocy
11. Stowarzyszenie "Nasz Bóbr"